

SİVAS OLAYLARI DAVASI'NDA 33 İDAM(*)

Ankara 1. No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi 28.11.1997 günlü oturumunda, Sivas Olayları Davası olarak bilinen davada 38 kişiye idam, 27 kişiye 7,5 yıl, 2 kişiye 5 yıl, 12 kişiye 3'er yıl ağır hapis cezası verdi.

Kimilerinin “**Komplo Teorisi**” ile izah etmeye çalıştığı, kimilerinin “**Gözü dön-müşlük**” olarak yorumladığı Sivas Olaylarını, sıhhatli bir şekilde irdelemeye çalış-mak bu güne kadar olduğu gibi, bu gün ve bundan sonraki günlerde de bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Hatta komplo teorileri ile izah edenlerin bu düşüncelerini de-falarca gözden geçirmelerine yardımcı olmak, inançlarına ve izzetlerine saldırılara tepki göstermeleri gerektiğine inandırabilmek için bıkmadan yazıp söylememiz ge-rekse de.

Olaylar

Kamuoyunda “Sivas Davası” olarak bilinen davaya esas teşkil eden olaylar, yine kamuoyunda ateist ve kışkırtıcı olarak tanınan Aziz Nesin'in, Sivas'ta yapılan Pir Sultan Abdal Şenliklerine davet edilmesi, Nesin'in de davette ve gazetecilere yaptı-ğı açıklamalarda Müslümanları tahkir edici konuşmalar yaparak kışkırtması netice-sinde toplanan halkın, davetlilerin kalmakta olduğu Madımak Otel'i'ne yürümeleri, taşlamaları ve otelde kalanların sözle ve el hareketleriyle tahriklere devam ederek halkı kışkırtmaya devam etmeleri, toplanan halkın içinden birkaç kişinin otel önün-de park halinde duran iki otobüsü ateşe vermeleri, oto yangınından çıkan dumanların otele girmesiyle otel içinde bulunan 37 kişinin karbonmonoksit gazından zehirlene-rek ölümü şeklinde cereyan etmiştir.

Dosyada mevcut otopsi raporları da, oteldikilerin duman zehirlenmesinden öldüğü-nü belgelemektedir. Bu konuda hiçbir ihtilaf yoktur ve yakarak insan öldürme fiili söz konusu değildir. Medyanın bu konuyu çarpıtmasına, her zaman yaptığı bir kış-kırtma ve intikam alma olarak bakılması gerekir.

Dava dosyası içindeki bilgi ve deliller, kamu tanıkları, müşteki ifadeleri, video ve fotoğraf görüntüleridir. Ayrıca dosyada topluluğun sloganlar atarak şenliklerin ya-pıldığı Kültür Merkezi ile Aziz'i şenliğe davet eden ve şenlikte terör örgütü men-supları için saygı duruşunda bulunan dönemin **Sivas Valisi**'ne karşı Valilik önünde sloganlar atarak gösteri yaptıkları da davanın tüm taraflarınca kabul edilen gerçek-lerdir.

Olaylar sırasında emniyet güçleri göstericilere müdahale etmemiş, aksine otelin taş-lanması öncesine kadar topluluğa cesaret verici davranışlarda bulunmuşlardır. Bu husus dosya içerisindeki belgelere yansıdığı gibi, Mahkemenin kararına da geçmiş-tir. Olaylar sırasında müdahale etmeyen emniyet güçleri sonraki günlerde, alevi va-tandaşların ve Aydınlik Gazetesi'nin ihbarlarıyla 124 kişiyi gözaltına almıştır.

* UMRAN DERGİSİNİN Şubat 2001 sayısında yayınlanmıştır.

Davaların Nakli

Gözaltına alınan sanıkların ifadeleri hem Sivas Cumhuriyet Savcıları, hem de suçun Terör suçu olabileceği düşüncesiyle Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcıları tarafından alınmış ve akabinde Sivas Sulh Ceza, Asliye Ceza, Ağır Ceza ve Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemelerinde davalar açılmıştır. Bu safhada siyasilere, özellikle SHP (şimdiki CHP) nin gayretleriyle bu davalar, “Kamu Güvenliği” gerekçesiyle Ankara’ya nakledilmişlerdir.

Yine siyasilere baskıları ve Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi C.Savcısı Nusret Demiral’ın başkanlığındaki Savcıların, dünyanın hiçbir ülkesinde ve hiçbir hukuk sisteminde görülmesi mümkün olmayan “**Düşünce Örneği**” başlıklı ve “**Mahkemelere Talimat**” olarak algılanan görüş bildirimini neticesi, suçun terör ve Anayasayı cebren tebdil ve tağyir etmeye teşebbüs suçunu oluşturduğu gerekçesiyle, TCK.146. maddesinden yargılama yapılması gerektiğinden bahisle, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi’nde davaların birleştirilmesi istenmiştir.

Bu talep Ankara 1. No’lu Devlet Güvenlik mahkemesi tarafından hukuka ve kanuna aykırı görülerek reddedilmiş, mahkemeler arasındaki bu görev ihtilafı Yargıtay tarafından davaların Ankara Devlet Güvenlik mahkemesinde görülmesi gerektiği kararıyla dava 1 No’lu Devlet Güvenlik Mahkeme’sine verilmiştir.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 1. Maddesindeki:

“Mahkemelerin vazifelerini kanun gösterir”

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 37. Maddesindeki:

“Hiç kimse, kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz.

Bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz”

hükmüne rağmen hukuka ve kanuna aykırı bir şekilde davaların nakli işi gerçekleştirilmiştir. Neticede sanıklar tutuklandıktan 5 ay sonra hakim önüne çıkarılmıştır.

Yargılamayı Yapan Medya

Beş yıllık yargılama süresince, önce usulsüz ihbar ve kışkırtmalarla olur olmaz bir yığın insanı hapse tıktıran medya, görüntülü ve yazılı şekilde yargıya sürekli müdahale etmiş, her duruşma öncesi mahkemeyi etkileyecek yayınlarda bulunmuştur. Kanunen suç olmasına rağmen yargı sürecine ve yargıya etki eden medyaya karşı Mahkeme, duruşmaların basına kapalı yapılmasına karar vermiş, ancak medyanın tahrik edici ve yargıyı yönlendirici yayınlarının durdurulması mümkün olamamıştır.

Karar

Mahkeme dosyada mevcut delillere bakarak, sanıkların TCK.450/6 maddesi uyarınca, yakarak adam öldürme fiilinin gerçekleştirildiğine kanaat getirmiş ve sanıkların bir kısmını asli fail olarak idam cezası ile cezalandırmış, ancak faillerin herhangi birine izafe edilecek maddi delil bulunamadığından ceza kanun gereği 20 yıla indirilmiş; Aziz Nesin'in tahrikleri de dikkate alınarak cezalarda ¼ oranında indirim uygulanmıştır. Mahkeme sanıkların bir kısmını fer'i fail olarak ağır hapis cezalarına çarptırmış, bir kısmına da beraat kararı vermiştir.

Temyiz

Mahkemenin bu kararı yargılamanın tüm taraflarınca temyiz edilmiş ve Yargıtay 9. Ceza Dairesi Mahkemenin kararını esastan bozarak, suç vasfını değiştirmiş, TCK 146. Maddesinde ifadesini bulan:

“Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın tamamını veya bir kısmını tağyir ve tebdil veya ilgaya ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan Büyük millet Meclisi'ni iskata veya vazifesini yapmaktan men'e cebren teşebbüs edenler, idam cezasına mahkum olur”

hükmü uyarınca, henüz hayatlarında anayasanın hiçbir hükmünü bilme ve değerlendirebilme imkanı olmayacak derecede tahsilsiz olan sanıklardan 46'sı için idam cezası öngörmüş, diğerlerinin de aynı suçtan fer'i fail olarak cezalandırılmalarını istemiştir.

Türkiye Cumhuriyeti tarihini bilenler şu hususu gayet iyi değerlendirebilirler: TCK'nun 146. Maddesinden bu güne kadar hüküm giyenlerin hiçbiri, (Talat Aydemir olayı dışında) gerçekten bu madde hükmünü ihlal edebilecek konumda değildir. Bu madde sadece ve sadece ihtilal yapma düşüncesiyle kanun maddesinde tadat edilen kurumları hedef alan kişilere ve örgütlere karşı uygulanabilir. Diğer bir deyimle ihtilal yapabilecek silahlı gücü elinde bulunduran İhtilalcilere. 1960, 1971, 1980 ihtilalcilerine uygulanmayan bu madde, birkaç garibe uygulanmaya kalkılmıştır. Yani hayatlarında bir tek anayasa maddesi bilmeyen, bilme imkânı da olmayan, bir kısmının okuma yazması dahi olmayan sanıklara...

Yeniden Yargılama

Yargıtay'ın bozma kararından sonra Mahkeme Heyetindeki tüm hakimler değiştirilmiş, yeniden teşekkül eden Heyet, Yargıtay bozma ilamına, birkaç değişiklikle “uyuma” kararı vermiş ve sanıkların bozma kararına karşı diyeceklerini sormuş, ancak sanıkların bu safhada Ceza Usul Kanunu hükümleri gereğince ileri sürdükleri yeni delilleri ve tahkikatın genişletilmesi yolundaki taleplerini dikkate almamıştır.

Karar Süreci veya İrtica Brifingleri

Yargılamanın yeniden başladığı sırada Türkiye’de iktidar değişikliği olmuştur. İktidara gelen Refahyol Hükümeti, yönetimden memnun olmayanların tepkisini çekmiş ve antidemokratik biçimde bir iktidar değiştirme süreci başlamıştır. Bu süreç içinde en önemli gelişmelerden biri de Yargıya baskılar ve yönlendirmeler olmuştur. Genelkurmay, 1997 yılı başında oluşturduğu “**Milli Askeri Strateji Konsepti**” uyarınca Türkiye’de bir **İRTİCA KOMPLEKSİ** yaratmış ve irticayı birinci derece düşman ilan ederek, terörün ve terör örgütlerinin önünde bir öncelik vermiştir. Bu aşamada Genelkurmay, bizzat kendi görev binasında bürokrasinin her kesimine “**İrtica Bilgilendirme Brifingleri**” tertip etmiş, tüm yargı mensuplarını da bilgilendirmek üzere brifinge tabi tutmuştur.

Yargı Bağımsızlığı

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 138. Maddesi, Mahkemelerin Bağımsızlığı başlığı altında:

“Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat vereme; genelge gönderemez; **tavsiye ve telkinde bulunamaz**”

hükmünü amirdir. Anayasanın bu hükmü, Türkiye’deki yargı bağımsızlığının esasını ve teminatını oluşturmaktadır. Ancak hatırlanacağı üzere Anayasa Mahkemesi Başkanı dahi yargının bağımsız olduğunu söyleyememektedir. “**Söylersem yalan olur**” diyebilmektedir.

Sanık Müdafilerinin Toplu İstifası

Anayasa’nın 138. Madde hükmünün yargı bağımsızlığının esasını ve teminatını oluşturduğuna inanan savunma makamı mevkiinde bulunan Sanık Müdafileri Avukatlar, Mahkeme Başkanı da dahil olmak üzere Yargıtay üyelerinin de, tertip edilen Genelkurmay Brifingi’ne katıldıklarını gördüklerinde, Sivas Davası da dahil olmak üzere “Devlet Aleyhine Cürüm İşlemek”ten yargılama yapılan davalarda yargı bağımsızlığının söz konusu olamayacağını görmüş ve **TOPLUCA SANIK MÜDAFİLİĞİNDEN İSTİFA ETMİŞLERDİR**. Böylesine toplu ve önemli bir davada sanık vekillerinin toptan istifası Türkiye’de ilk defa görülen bir durumdur. Tevsii tahkikat taleplerinin ve bir kısım sanıklar açısından ele geçen bazı yeni delillerin Mahkemece değerlendirilmediğini, aksine sadece şifahi ve indi yorumlara dayanan Genelkurmay istihbari bilgilerinin delil olabileceğini gören sanık vekillerinin başka bir seçeneği de kalmamıştır. Savunma makamını bir formaliteden ibaret sayan bir yargılamada, Mahkeme Heyeti’ni hüküm verecekleri sanıklarla ve vicdanlarıyla baş başa bırakmaktan başka çare de yoktur.

Karar

Neticede Mahkeme beklenen kararını vermiş ve 38 kişiyi idama mahkum etmiştir. Evet, karar 33 idam değil, 38 idamdır. Zira yaş küçüklüğü ve akıl zaafiyeti nedeniyle 5 sanığın cezalarında indirim uygulanmıştır. Akıl hastası olan bir sanık önce Anayasayı cebren tebdil ve tağyirden ve TBMM’ni iskattan idam cezasına çarptırılmış, sonra da cezasında indirim yapılmıştır. Okuma yazma bilmeyen bir kısım sanık da aynı suçtan idam cezasıyla cezalandırılmıştır.

Sanık vekillerinin istifalarına karşılık Mahkeme, sanıklara vekil tayini için mehil vermesi, vekil bulamayanlara vekil tayin edilmesi için gerekli mercilere talepte bulunması gerekirken, duruşmalara can güvenliği nedeniyle gelemeyen sanıkların giyabında, son sözlerini dahi almadan idam cezaları vermiştir.

Şimdi dava yeniden temyiz aşamasındadır. Sanıklar kararı temyiz edeceklerdir. Savcı ve müdahil vekilleri de karardan tatmin olmadıklarından kararı temyiz edeceklerdir. Neticenin ne olacağı malum değil gibi görünmekle birlikte, bir hukukçu olarak hukuka ve kanuna aykırı kararın mutlaka temyiz mercii olan Yargıtay’dan bozularak mahkemeye gönderilmesi gerektiğine inanmak kaçınılmazdır. Ancak, yaşadığımız son gelişmeler ve davanın başından bu yana yapılan hukuk dışı yargılama bu inancımızı sarsmış, yargıya güvenimizi ortadan kaldırmıştır.

Sonuç

Yargılamanın gerçekte üç unsurundan biri, ancak uygulamada hiçbir şekilde varlığı kabul ve tahammül edilemeyen bir unsur olarak beş yıl boyunca savunma makamında Sivas Olayları Davası’nı takip eden bir hukukçu olarak, Yargılamanın hukukun geçerli normları içinde yapılmadığına kaniyiz. Gerek “**devlet**”i temsil eden Cumhuriyet Savcılığı’nın, gerek siyasilerin, gerekse medyanın hukuk dışı müdahaleleri sonucu verilen 33 idam kararı, neticede siyasi bir karar olarak karşımıza çıkmıştır.

Mahkemenin yapacağı adil bir yargılama, kararın algılanmasında önemli bir etken olabilecek iken, bu husus gözardı edilmiştir. Bir başka deyişle, yargılamanın sıhhatine ilişkin kamuoyunda oluşan olumsuz kanaat, kararın adilliği hususunda bir tatmin sağlayamamıştır.

Mahkemenin, bir kısım sanıklar hakkında ilk yargılama sonucu 11 kişi hakkında verilen üç yıllık cezalarda direnmesi de, topu Yargıtay’a atma anlamı taşıyan ve adaletin tevziinde tereddüt doğuran bir tasarruftur.

Adil olduğu hususunda Mahkeme’nin dahi tereddüt ettiği, böylesine önemli ve Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk defa verilen 33 idam kararı, yapılan hatadan dönüşümlünceye kadar tartışılmaya layık bir karar olarak hukuk tarihine geçecektir.

Av. Muharrem BALCI